

ב"ה

**בדרך חב"ד
אהבת אב לבנו
פרשת שמות**

לקו"ש חכ"א שמות ג
גליון מ"ב

**אם אהבת בן קטן דוקא מבטאת אהבה עצמית
- למה צריך לגדול?**

נכתב על ידי
ארי' לייב הכהן הענדל
אתונה, יון

לקבלת הגליונות, הקדשות, הארות והערות צרו קשר:

Bederech.Chabad@gmail.com

להצטרפות לקבוצת הוואצאפ:

הכמה

הרעיון של השיחה בנקודה

אהבת בן גדול היא מצד הטעם, ומסתירה על האהבה העצמית, הנמצאת בגילוי בבן קטן שאין לו מעלות - מדוע אם כן בני נקראים "בני בכורי ישראל" בלשון גדולה?

שלימות העבודה היא כאשר האדם עובד לא רק מצד קבלת עול בשלילת וביטול שכלו ומדותיו, אלא שהוא גם מבין ומרגיש בשכלו ומדותיו, ובאופן שהבנתו והרגשתו חדורים בהכרה שזהו רצון העליון, שהוא האדם (גם) יבין וירגיש, ורק מצד ביטולו לרצון העליון הוא מבין ומרגיש.

בינה

התוכן של השיחה

פתיחה:

בפעם הראשונה בתורה בה בני נקראים "בנים" למקום - שהיא בפרשתנו - כתוב בפסוק "בני בכורי ישראל", "בכורי" "לשון גדולה".

אמנם, מוצאים אנו בכמה מאמרי חז"ל שמקשרים את מעלת בני כ"בנים" עם ענין הקטנות, שבני"י הם כמו בן קטן - "נער ישראל (ולכן) ואוהבהו", ומביאים על כך משל ממלך "שהיו לו בנים הרבה והי' אוהב את הקטן יותר מכולן".

שאלות:

מכיון שהאהבה לבן קטן היא "יותר מכולן", יוצא שמעלת "בן" נמצאת יותר (בגילוי) אצל קטן מאשר אצל גדול - מדוע אם כן (כאשר מדובר על מעלת בני כבנים לה') הפסוק אצלנו מדגיש "בני בכורי ישראל - לשון גדולה"?

מעלת בן קטן:

ויובן בהקדים ביאור ענין זה שהאהבה לבן קטן היא "יותר מכולן":

בן גדול, שכבר גדל בשכל ומדות וכו' - אהבת האב אליו אינה תמיד אך ורק מצד שהוא בנו. יתכן שאביו אוהבו מכיון שהוא חכם ומתנהג על פי שכל, מכיון שיש לו מדות טובות, או מצד שהוא מאוד זהיר בכיבוד אב, אשר כל זה הוא אהבה שמצד הטעם.

מה שאין כן אהבת האב לבן קטן, היא רק אהבה עצמית. וזאת, כיון שלבן קטן אין שלימות השכל או המדות, ויתירה מזו - גם בזה שהוא מציית לאביו [כאשר הוא מציית לו... שבזה לכאורה הוא דומה לבן הגדול, שמציית ולאביו ומכבדו], אין זה מצד מעלת הבן, אלא זהו ענין עצמי אצל הילד, שהוא מרגיש שזהו אביו ועל כן הוא מציית לו. ובמילא אהבת האב לבנו אינה מצד (הטעם) - מעלת בנו, אלא היא אהבה עצמית: מכיון שהוא בנו, אשר אב ובן הם עצם אחד, לכן הוא אוהב אותו.

אצל בן גדול גם כן ישנה לאהבה זו, שהרי גם הוא עצם אחד עם אביו, אבל מכיון שיש גם את האהבה שעל פי טעם, היא מכסה על האהבה העצמית שיש ביניהם. מה שאין כן בבן קטן, אצלו אין את האהבה שמצד הטעם, ולכן האהבה העצמית בגילוי, ולכן האב "אוהב את הקטן יותר מכולן".

אהבת הקב"ה לבנ"י:

כפי שהוא באב ובן למטה, כך הוא למעלה, כביכול, בין הקב"ה ("אבינו שבשמים") ובנ"י ("בנים למקום")

- ואדרבה: האהבה העצמית של הורים לילדיהם משתלשלת מהאהבה העצמית של הקב"ה לבנ"י (ולכן באמת זהו משל בתורת אמת על אהבת הקב"ה לישראל) -

שישנם שני אופנים (מדרגות) באהבת הקב"ה לישראל:

כאשר בנ"י עובדים את הקב"ה, ורואים בגילוי את מעלתם לגבי כל האומות, אזי אהבת הקב"ה לישראל היא (גם) אהבה שמצד הטעם - בדוגמת אהבת אב לבנו הגדול [ולכן אנו מוצאים במדרש שמקשרים את הפסוק "בני בכורי ישראל" עם המעשים הטובים של בנ"י - "שבכרו מעשים טובים לפני (הקב"ה על) הר סיני" - כיון ש"בכורי" (לשון גדולה) מראה על המעלה (הגלוי) של בנ"י].

אבל ישנה האהבה העצמית של הקב"ה לבנ"י, מצד שהם "חלק אלוהי ממעל ממש" (חלק מן העצם) - בדוגמת האהבה של אב לבנו הקטן מצד שהוא בנו - אשר אהבה זו היא בלתי תלוי' בעבודת בנ"י. [כפי שכתוב במדרש "כשם שבנו של אדם כשהוא תינוק קטן אם יחטא אין אביו מסלק עליו מפני שהוא קטן . . כך ישראל אפילו חוטאין בשגגה מעלה עליהן שהן כתינוק קטן"].

ואהבה זו נמצאת בגלוי כאשר בנ"י (בעבודתם) הם כבן קטן [לכאורה הכוונה בזה, שלא רק כאשר יהודי נמצא במצב נמוך שייך אצלו גילוי האהבה העצמית, אלא גם כאשר הוא עובד את הקב"ה, שייכת אצלו עבודה באופן שמתגלה אצלו האהבה העצמית]:

כאשר אדם מרגיש שהוא בעל מעלה - יש לו הבנה באלקות, אהבת ה' ויראת ה' וכו' - והרגשה זו נמצאת אצלו בגילוי, גם אהבת הקב"ה אליו היא אהבה שמצד הטעם, המעלימה על האהבה העצמית.

דוקא כאשר האדם מרגיש עצמו כקטן, אשר ללא הבט על המעלות הגדולות שלו הוא "קטן" בעיני עצמו, כמו תינוק קטן שאין לו שום מעלות (גלויות), ובמילא עבודתו היא (לא מצד טעם ודעת, תענוג, אלא) עם קבלת עול - בדיוק כמו קטן כפשוטו, שאחת מתכונותיו היא אשר הוא בטבע בעל קבלת עול, הוא מציית להוריו אפילו כאשר (על אף ש)אינו מבין את הענין בשכלו - זה מביא לגילוי האהבה העצמית של הקב"ה לבנ"י.

שאלה:

עדיין צריך ביאור:

לפי ביאור הנ"ל יוצא, שכאשר נשארים (בעבודה הרוחנית) בדרגא של "קטנות", מביא זה לגילוי האהבה העצמית, ולאידך, עבודתו של יהודי בתורה ומצוות באופן המביא לידי פועל את המעלות הגלויות שלו בשכל ומדות (ובמילא גם לאהבה שלמעלה שמצד הטעם) היא בכלל העלם על האהבה העצמית!

אמנם נכון הוא, אשר בהיותו בביטול וקטנות בעבודתו המעלות הגלויות אינן מעלימות על האהבה העצמית כנ"ל - אבל אין זה (גילוי האהבה העצמית) מסובב ישר מעבודת הביטול, היינו שהביטול פועל באהבה העצמית, אלא אשר ללא הבט על העובדה שיש לו מעלות גלויות, האהבה העצמית הנמצאת מתחילה יכולה להישאר בגילוי (כיון שהביטול מעלים ומכסה על המעלות הגלויות, וממילא אינן בסתירה לאהבה העצמית).

אבל מכך שהקב"ה הטביע בטבע הבריאה שאדם גדל מקטנות לגדלות, שתכונת הגדלות היא (לא בביטול וקטנות, אלא) - גידול האדם בשכל ומדות וכו' - וברור שאין הכוונה שהאהבה העצמית תתעלם - מובן שעבודת ה' הבאה מתכונת הגדלות עצמה, מביאה (כאשר נעשית כפי הרצון של הקב"ה) להוספה (והגדלה) גם בגילוי האהבה העצמית.

ביאור:

עבודתו של יהודי בשכל ומדות אינה ח"ו ענין הפכי לביטול שלו לה', אלא להיפך - היא המשך ותוצאה של הביטול. ענין זה עצמו שצריך להתייגע אשר השכל שלו יבין חכמתו ית' (תורה), ואשר למדותיו שלו יהי' חיות ותענוג בתורה ומצוות, הוא מכיון שזהו רצון העליון, והוא בטל לרצון העליון בכל.

ועל דרך המבואר בנוגע לחלוקת המצוות למשפטים עדות וחוקים (שזו הרי חלוקה של תורה), אשר אפילו באם נאמר שהחילוק הוא לא רק בטעמיהן [והקיום של כל המצוות צריך להיות כיון שהן "מצוות" ציווי ורצון ה'] , אלא גם באופן קיומן: "עדות" צריכים לקיים כמצוות המעידות על ענינים מסויימים, ומשפטים - (גם) מפני חיוב השכל - הרי זה עצמו שמצוות שכליות נעשות (גם) מפני הטעם, צריך להיות מצד קבלת עול, כלומר מצד שהקב"ה גזר שקיום מצוות אלו יהי' (גם) מצד הטעם.

יוצא לנו אם כן, אשר מעלותיו הרוחניות של יהודי (בשכלו ומדותיו) אינן מכסות וגם לא מחלישות את הקטנות וביטול וקבלת עול, אלא להיפך: כאשר יהודי משתמש בשכלו ומדותיו בעבודת ה' מכיון שה' ציוה כך, הוא מראה בזה שהקבלת עול שלו "גדלה" - לא נשאר אצלו שום ענין הנפרד מהביטול שלו, אלא הביטול שלו לה' חודר בכל מציאותו וכוחותיו.

ובמילא, לא רק שמעלותיו אינן מעלימות על האהבה העצמית, אלא אדרבה, זה "מגדיל" את גילוי האהבה העצמית, שהיא חודרת ו'לוקחת' את האדם לגמרי.

ענין זה - בכללות מסכת ברכות:

נקודה זו, שהעבודה של יהודי בשכל ומדות צריכה להיות תוצאה והמשך של הקבלת עול שלו - מרומזת בזה שסיום המסכת הראשונה של הש"ס - מסכת ברכות - מדבר אודות המעלות של תלמידי חכמים "תלמידי חכמים אין להם מנוחה כו' ילכו מחיל אל חיל . . . תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' כו'".

המסכת הראשונה של הש"ס מראה על ראשית העבודה - שהיא קבלת עול. וכפי שכותבים הראשונים, אשר התחלת הש"ס היא במסכת ברכות מכיון ש"ראשית חכמה יראת ה'", ובמסכת זו [בתחילתה] מדובר אודות (קריאת שמע שהיא) "חודו של הקב"ה ולקבל עליו מלכות שמים ועול תורה והמצות כו'".

אבל סיום המסכת - ו"הכל הולך אחר החיתום" - מדבר בכלל אודות מעלת תלמידי חכמים, לימוד התורה (שכל), ויתירה מזו: מעלתם היא בזה ש"ילכו מחיל אל חיל" - שהוא היפך ענין הקבלת עול, שהיא עבודה בה נדרש שלא יהיו שינויים.

והרמז בזה הוא, שסיום (שלימות) ה"מסכתא" (עבודה) של קבלת עול הוא - כאשר הקבלת עול חודרת ו'לוקחת' גם את שכל האדם, אפילו השכל בשלימותו (שכל התורה), כאשר כל ענינו כתלמיד חכם הם חלק ממסכת (ברכות -) יראת ה', תוצאה וביטוי של הקבלת עול שלו.

ענין זה - בפרטיות בסוף מסכת ברכות:

איחוד זה של הקבלת עול (המבטאת ומגלה את המעלה העצמית של יהודי כבנו של הקב"ה כנ"ל) עם המעלות הגלויות (שכל ומדות וכו') מרומז גם ב(מאמר שב)סיום המסכת עצמה - "וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך":

הפסוק אומר שני ענינים, א', "וכל בניך למודי ה'" - שפירושו של "בניך" זה הוא בנים כפשוטו, ב', "ורב שלום בניך" - אשר על "בניך" זה אומרת הגמרא "אל תקרי בניך אלא בוניך", תלמידי חכמים, שהם בונים את העולם, הם "מרבנים שלום בעולם".

בפשטות הטעם לכך שהגמרא מביאה את התחלת הפסוק הוא רק בשביל להראות ולהוכיח, אשר: א', הפסוק מדבר אודות "למודי ה'" - תלמידי חכמים, ב', מכיון שכבר נאמר "בניך" בפסוק פעם אחת, השני 'מיותר', ולכן דורשים אותו "אל תקרי בניך אלא בוניך".

בעומק יותר אפשר לומר, שתיבות הפסוק "וכל בניך למודי ה'" הן (גם) ביאור על הדרשה "אל תקרי בניך אלא בוניך":

ידוע הכלל אשר בלימוד "אל תקרי . . אלא . . " אין הכוונה והפירוש ששוללים את ה"תקרי", את האופן הרגיל בו קוראים את הפסוק, אלא זו הוספה עליו. ועל דרך זה בעניננו, גם לאחר הלימוד "אל תקרי בניך אלא בוניך", עדיין נשאר הפירוש של "בניך" כפשוטו.

משמעות הדבר בעבודת האדם: ענין זה שתלמידי חכמים הם "בוניך" - "מרבנים שלום בעולם", הוא דוקא כאשר לימודם הוא כמו "בן" ("בניך") - שמעלת הבן היא בעיקר אצל בן קטן (כנ"ל), כלומר שהלימוד הוא בקטנות וביטול.

ויש מקום להקשות, מה הקשר והשייכות של ביטול ללימוד? לכאורה הם דברים הפכיים זה מזה? לכן מקדים הפסוק [והגמרא מביאה את תחילת הפסוק] "וכל בניך למודי ה'":

הענין של "למודי ה'" אינו מעלה נפרדת של היהודי, אלא היא מגיעה יחד עם "בניך". בהיותו "בנו" של הקב"ה - שהעצם של יהודי הוא דבר אחד עם אלקות - מביא זה ממילא אשר כל עניני האדם הם אחד עם אלקות [שכלו הוא בשביל שיהי' "למודי ה' (בשביל ללמוד תורה), מדותיו - בשביל אהבת ה' ויראת ה', וכו'], ובמילא - "וכל בניך למודי ה'": באם הוא "בניך", הרי הוא "למודי ה'".

ולכן, גם כאשר עסוקים בלימוד התורה - אשר אז ישנו בגלוי (לא הענין של "בניך", אלא) הענין של "בניך" ("אל תקרי בניך אלא בוניך") - זה מיוסד על "בניך", שהוא בן של הקב"ה שזה מתבטא בקטנות וביטול, כנ"ל.

דבר פלא - המבואר על פי הנ"ל:

ורואים בזה דבר פלא:

כשם שההסברה במעלה ההעצמית של יהודי כ"בנו" של הקב"ה, היא על ידי המשל של היחס בין אב ובנו הקטן בגשמיות - מכיון שהאהבה העצמית של הורים לילדיהם מגיעה ומשתלשלת מהאהבה העצמית של הקב"ה (אבינו) לבנ"י (בנים), כנ"ל -

כך הוא גם בפשט של "וכל בניך למודי ה'" - ש"בניך" מביא עימו את מעלת ה"למודי ה'":

מהענין כפי שהוא אצל יהודי (בנו של הקב"ה), משתלשל גם אצל בן קטן כפשוטו, שאצל ילד ישנן לא רק התכונות של קטנות וביטול (כנ"ל), אלא גם - של לימוד:

רואים במוחש, שילד שואל וחוקר אודות כל נעשה סביבו - הוא שואל ללא הרף "מה" ו"למה". ובאם אינו מקבל תשובה המספקת אותו, הוא חוזר ושואל שוב ושוב.

ויתירה מזו: גם המעלה של תלמידי חכמים המתבטאת במאמר (הראשון) שבסיום מסכת ברכות - "תלמידי חכמים אין להם מנוחה . . ילכו מחיל אל חיל" - נמצאת בגילוי אצל קטן (תינוק קטן), וכפי שרואים במוחש, שילד (במצב בריא) אינו נח, הוא לא נשאר באותו מקום להרבה זמן, הוא בתנועה תמידית וחיפוש תמידי אחר דבר מה לעשות וכן הלאה.

יתירה מזו: תכונות אלה נמצאות אצל ילדים במדה מרובה בהרבה יותר מאשר אצל מבוגרים, אצל ילדים זהו ענין טבעי, מה שאין כן אצל מבוגרים.

והטעם הפנימי בזה: מכיון ש"וכל בניך" (של ה') מביא עימו בדרך ממילא את הענין של "למודי ה'", לכן ישנן לתכונות שלה של "למודי" אצל "בנים" כפשוטו, ומכיון שאצל ילדים הענין של "בניך" נמצא בגילוי יותר, גם התכונות של "למודי" נמצאות יותר בגילוי.

(ומכך שזה נמצא אצל ילדים יהודיים, משתלשל בעולם [ובפרט - בכדי שתהי' הבחירה ביהדות ותורה ומצוות - חפשית], שכך הוא הטבע של כל ילד).

תואר המעלה של בני" - בני בכורי ישראל:

על פי כל הנ"ל נבין היטב למה הפסוק אומר שבני" הם "בני בכורי ישראל" - אף על פי שמעלת "בן" נמצאת יותר בגילוי אצל בן קטן (אשר לכן בכמה מקומות בני" נמשלו לבן קטן, כנ"ל):

המעלות הגלויות של בני", שמצידן הם "בכורי" - לשון גדולה, אינן ענין נפרד ממעלתם העצמית כ"בנים" (של הקב"ה), אלא אדרבה: שלימות המעלה העצמית של יהודי כבן להקב"ה היא כאשר זה מתגלה גם במעלותיו הגלויות, כנ"ל בארוכה.

ועל כן, כאשר רוצים לדבר על האהבה העצמית של הקב"ה לישראל כשלעצמה, משתמשים במשך אהבת האב לבנו הקטן, כיון שאצל בן קטן האהבה העצמית נמצאת בגילוי מצד הטבע - לבן קטן, שאין לו מעלות גלויות, אהבת האב אליו היא רק אהבה עצמית. לעומת זאת אצל בן גדול, שיש לו כבר מעלות גלויות הגורמות לאהבת האב שמצד הטעם, זהו על פי טבע כיסוי המעלים על האהבה העצמית (ורק על ידי השתדלות ויגיעה יכולים לפעול, אשר אף על פי כן האהבה העצמית תישאר בגילוי, עד שהמעלות הגלויות גם יחזקו את גילוי האהבה העצמית, כנ"ל).

אבל כאשר רוצים לדבר ולבטא את המהות של עם ישראל - אז התואר הנכון הוא "בני בכורי" (על דרך "וכל בניך למודי ה'"), שתוכנו אשר המעלה העצמית של בני" כבנים חודרת בהם בפנימיות והיא נעשית כל מציאותם - בכל הפרטים.

דעת

סיכום הוראות ותובנות בנקודות

-
 אהבת הקב"ה לבנ"י משולה לאהבת אב לבנו - קטן וגדול.
-
 החילוק ביניהם: אהבת בן קטן היא אהבה עצמית שאינה תלוי' במעשיו - אוהבו כי הם עצם אחד, ואילו אהבת בן גדול היא גם מצד מעלותיו הגלויות, שזו אהבה שמצד הטעם המכסה על האהבה העצמית.
-
 ובנמשל: הקב"ה אוהב את היהודי מצד עצם מציאותו, שהוא חלק אלוקה ממעל ממש, ואין זה תלוי בעבודתו (ואף שחוטא) - בן קטן.
-
 כאשר יהודי גודל ויש לו מעלות גלויות, ביכלתו להתעלם מהן ולעבוד בקבלת עול (כקטן), שגם זה מגלה את האהבה העצמית.
-
 מה שאין כן כאשר הוא עובד מצד שכלו ומדותיו, זה מביא לאהבה שמצד הטעם המכסה על האהבה העצמית.
-
 אבל הקב"ה הטביע את ענין הגדילה מקטנות לגדלות, כי יש תוכן ומטרה בגדילה גם בעבודת ה', והוא שיהי' ניכר אצלו שרצון העליון הוא אשר האדם ישתמש בעבודתו בשכל ומדות - כפי שהם בגדולתו, במימוש כל יכולותיו, ואז הבנתו ורגשותיו וכו' הם תוצאה מהביטול שלו לרצון העליון, ובזה יש עוד יותר גילוי של האהבה העצמית, כי הקשר העצמי להקב"ה מתבטא גם בכוחותיו הגלויים ולא רק בעצם מציאותו.
-
 ורואים זאת בכך שסיום מסכת ברכות - שענינה ראשית העבודה מתחילה בעניני קבלת עול - מדבר על מעלת תלמידי חכמים, ועלייתם מחיל אל חיל, וזאת כיון ששלימות העבודה היא כאשר זה מתבטא גם בשכלו וכו', שמשמש בהם כי זה רצון העליון.
-
 ובפרטיות זה מתבטא בכך בפסוק "וכל בניך למודי ה'" - שהענין של בן מתבטא ב"למודי ה'" (באופן הנ"ל), וכך גם במצב של "בוניך", בוני עולם, זה מיסד על היותם "בנים".

ומכיון ששלימות ענין ה"בנים" הוא בגדילה ולימוד, לכן דוקא אצל ילדים רואים את טבע הסקרנות והרצון ללמוד, וכן את טבע ההתרוצצות ותזוזה ממקום למקום – ענין הלימוד, ו"אין להם מנוחה".

יוצא אם כן, שאהבת הקב"ה לבנ"י **כשלעצמה**, מתבטאת באהבה לבן קטן, כי אצלו בגילוי בטבע, ואילו מהות עם ישראל, מתבטאת באהבה לבן גדול, כי בזה מתבטא שהמעלה וענין עצמי שלהם חודר ונמצא בכל מציאותם.

ולכן בפעם הראשונה שבנ"י נקראים בתורה בשם בנים, הם בנים גדולים – **"בני בכורי ישראל"**, שמבטא את מהות עם ישראל, את שלימות היותם בנים של הקב"ה.

❖ ראשית צריכים לדעת שאהבת הקב"ה אלינו יותר גדולה מלהיות נמדדת כפי עבודתנו – מה שלא נעשה, ללא הבט על מצב עבודתנו, תמיד יש לנו את הקשר העצמי איתו.

❖ אבל מצד שני, טבע הבריאה שהקב"ה טבע בעולם הוא לגדול, שזה אומר שגם אנחנו בעבודתנו צריכים לגדול – ובאופן הנכון, לדעת שהבנתנו והרגשתנו חשובות מצד שזהו רצון העליון, שאני אבין וארגיש בזה, והסיבה שזה נצרך וחשוב היא אך ורק מצד שזה מה שהוא רוצה, ואני בטל אליו.

❖ ועוד נקודה מענינת להדגיש, אשר בסופו של דבר מכיון שזה משתלשל בעולם מצד שכך הוא אצל הקב"ה, הרבי אומר (בהערה) שהטבע של ילדים לחקור ולשאול ולא להישאר במקום אחד הוא יותר בילדי ישראל מאשר באומות העולם, וכך גם בנוגע לאהבה העצמית של הורים לבנם ושל בן להוריו, שהיא בישראל יותר מבאומות העולם, כיון שבשורשה היא אהבת הקב"ה לישראל ואהבת ישראל להקב"ה – שזה מראה אשר אמנם תכונות וענינים אלה ניתנו גם בטבע אומות העולם בכדי שתהי' בחירה, אבל עדיין האמת יורה דרכו לכל המחפש האמת באמת.

